

ΤΟ ΔΕΝΔΡΟΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ*

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων αἱ ὁδοὶ τῶν γερμανικῶν πόλεων προσλαμβάνουσι φαιδράν, ὅπως ἕκτακτον ὄψιν. Κίνησις τις ἀσυνήθης παρατηρεῖται, ἐπὶ δὲ τῶν χιονοσκεπῶν πεζοδρομίων χιλιάδες μικρῶν ἢ μεγάλων κλάδων βελονοφύλλων δένδρων, ἐλατῶν ἰδίως καὶ πιτύων, πεφυτευμένων ἐπιμελῶς ἐν πηλίναις γάστραις, ἢ καὶ δενδρύλλια σὺν αὐταῖς ταῖς ρίζαις ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν, χλοάζοντα καὶ δροσερά. Ἐκάστη οἰκογένεια θ' ἀγοράσῃ ἐν τούτων, ἵνα κοσμήσασα αὐτὸ καταλλήλως ἐτοιμάσῃ τὸ *Δένδρον τῶν Χριστουγέννων*.

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἐορτῆς τὸ δένδρον εἶναι ἐστημένον παρὰ τὴν ἐστίαν, ἀκτινοβολοῦν ἐκ τοῦ φωτός πολυαριθμῶν μικρῶν πολυχρῶμων κηρίων, ἐπιτηδεῖως προσδεδεμένων εἰς τοὺς κλάδους αὐτοῦ. Γαινίαι καὶ σημάται μικροσκοπικαί, ἐπίχρυσα μύλα καὶ κάρνα, ἐμυγδαλωτά, σακχάρινοι ἀνθρωπίσκοι, τεμάγια χάρτου χρωματιστοῦ, χαρμίνισκοι πλήρεις σταφίδων καὶ ἄλλων φρούτων, πολλάκις δὲ καὶ πελὺμα μικρὰ κοσμητικὰ στοιλίου σι τὸ δένδρον μετασχηματίζοντα αὐτὸ εἰς φωτοδόλον γραφικὴν πυραμίδα. Κάτωθεν, παρὰ τὰς ρίζας, ἐκτίθενται τὰ μεγαλύτερα καὶ βαρύτερα δῶρα, ἅτινα κομίζει εἰς τὰ παιδία, καὶ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους ἀκόμη, ὁ σακχάρινος νήπιος Χριστός, ὁ κοσμῶν τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου.

Τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι τὰ μέγιστα διαδεδομένον ὄχι μόνον καθ' ἅπασαν τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς γερμανικὰς χώρας, ἀλλὰ καὶ ὅπουδῆποτε εὐρίσκειται οἰκογένεια γερμανικὴ. Ἐν αὐτῇ τῇ Κριμαίᾳ καὶ πρὸ τῶν Παρισίων, ὑπὸ τὸν κρότον τῶν τηλεβόλων, οἱ Γερμανοὶ δὲν πρημέλησαν νὰ τελέσωσι περὶ τὸ δένδρον τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ νὰ διανείμωσιν ἀλλήλοις τὰ δῶρα, ἅτινα οἱ λατινικοὶ λαοὶ καὶ ἡμεῖς συνηθίζομεν νὰ δίδωμεν κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους.

Πρὸ τεσσάρων περίπου δεκαετηρίδων τὸ ἔθιμον ἐπεξετάθη βαθμηδὸν εἰς Οὐγγαρίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας τοῦ αὐστριακοῦ κράτους, ὅπου πρότερον ἦτο καθ' ὀλοκληρίαν ἄγνωστον. Σχεδὸν δὲ ταυτοχρόνως εἰσήχθη διὰ μὲν τῆς δουκίσσης τῆς Αὐρηλίας εἰς Παρισίους, διὰ δὲ τοῦ βασιλέως Λεοπόλδου τοῦ Α' εἰς Βρυξέλλας καὶ διὰ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλβέρτου, τοῦ συζύγου τῆς Βικτωρίας, εἰς Ἀγγλίαν· ἐν τῇ χώρᾳ μάλιστα ταύτῃ τοῦ σιδήρου καὶ τῶν μηχανῶν τὸ γερμανικὸν δένδρον τελειοποιηθὲν κατεσκευάσθη μετάλλινον,

*) Ἐδημοσιεύθη ἐν «Ἐστία» 1879 τ. Η' σ. 814.

ἀντὶ κηρίων ἔχον πολλάκις βράμψη φωταερίου, ὄντων ἐνδοθεν κοίλων τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν κλάδων αὐτοῦ.

Ὀλίγω πρότερον τὸ δένδρον εἶχεν εἰσχυθῆ εἰς τὰς ἀνωτέραις τάξεις ἐν Πετροπόλει, εἰς δὲ τὰς πόλεις τῆς Δανίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας ἦτο πιθανῶς ἐν χοήσῃ κατὰ τὰ τέλη τῆς περελθούτης ἑκατονταετηρίδος.

Ἄλλὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι ὅλωις ἄγνωστον ἐν Ἰσλανδίᾳ, τῇ παλαιᾷ κοιτίδι τῆς θρησκείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν γερμανικῶν ἐθνῶν, ἐνθα τοῦναντίον κατὰ τὰ Χριστούγεννα διατηρήθησαν πολλάι συνήθειαι, λείψανα ἐθνικῶν τελετῶν, τῆς ἐορτῆς τοῦ ἀρτιγενοῦς ἡλίου καὶ τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου. Ἐκ τούτου δὲ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν ὄχι εἰς τὴν παλαίγονον τῶν Ἑδδῶν θρησκείαν, ἀλλ' εἰς τὸν χριστιανικὸν μεσαίωνα· καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον οὐδὲν τεκμήριον ἔχομεν περὶ τῆς παλαιότητος τοῦ ἐθίμου. Ἀπορεῖ τις βεβαίως μανθάνων ὅτι τὸ νῦν πανταχοῦ σχεδὸν τῆς γῆς κοινὸν καὶ γνωστότατον δένδρον τῶν Χριστουγέννων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐν εὐαριθμοῖς μόνον γερμανικαῖς χώραις ἐσυνηθίσθητο καὶ μόλις κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἐπεξετάθη ἐπὶ τοσοῦτον. Καὶ ἔστω καὶ ὁμοῦ μαρτυρίας ἦτο γνωστὸν κατὰ τὴν δεκάτην ἐβδόμην ἑκατονταετηρίδα, ἔκ τινων δὲ δεδομένων ἀναγούσῃ αὐτὸ καὶ μὲν τῆς δεκάτης ἐποχῆς, ἦτοι πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταρρυθμίσεως.

Ὡς τινες ὑποθέτουσι, τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων ὄχι ἀσήμαντον ἔχει σχέσιν μὲ τὴν προσφιλεῖ εἰς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς τοῦ μεσαίω-νος παρομοίωσιν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸ ἐν τῇ παραδείσῳ δένδρον τῆς ζωῆς. Εἰς τὸ δένδρον τοῦτο ἀναφέρονται πολλάι παραδόσεις δημοτικαὶ καὶ μὴ συνδέουσαι τὸν σταυρὸν μετὰ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς καὶ ἀποτελοῦσαι κυκεῶνα αὐτόχρημα, ἐν ᾧ συγχέονται καὶ πολλάκις ἐν μέρει συνταυτίζονται ὁ Χριστός, τὸ ξύλον τῆς γνώσεως καὶ τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ. Ἐκ τῆς ἐπιενεργείας τοιούτων ἰδεῶν ἐν τοῖς μυστηρίοις τοῦ μεσαίω-νος, παριστανομένου τοῦ μυστηρίου τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, σχεδὸν πάντοτε ἐστήνετο ἐπὶ τῆς αὐτοσχεδίου σκηνῆς δένδρον τι ἢ θάμνος, ὁπόθεν ἴσως παραπλήσιον ἔθιμον εἰσεχώρησε καὶ εἰς τὰς οἰκογενειακὰς τελετάς.

Ἄλλὰ καὶ τὴν ἐθνικὴν ἀρχὴν τοῦ ἐθίμου ὑποστηρίζουσι τινες διατεινόμενοι ὅτι τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων, παριστῶν τὸν χειμῶνα, σχετιζέ-ται μετὰ τοῦ κοινοτάτου ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ἐθίμου τῶν δένδρων τοῦ Μαΐου, συμβολικῶν παραστάσεων τοῦ ἔχρος καὶ τοῦ ἀνδρωθέντος ἡλίου.

Ἐν Μονάχῳ, 25 Δεκεμβρίου 1879.

